

<https://doi.org/10.62837/2024.11.40>

NƏZƏROVA ARZU İSFƏNDİYAR Q.
Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti

İNGİLİS DİLİNDƏ İDİOMLAR, FRAZEOLÖJİ BİRLƏŞMƏLƏR VƏ ONLARIN NİTQDƏ ROLU

Xarici dildə ana dili kimi ünsiyyət qurmaq üçün ifadələr və ya idiomları başa düşməli və stabil istifadə edə bilməlisiniz. İngilis dili, mövcudluğu baxımından idiomatik ifadələrin geniş istifadəsi olan, bəlkə də ən zəngin dillərdən biridir. Deyimlər onun strukturunda böyük bir yer tutur. Onların gündəlik söhbətlərdə, müzakirələrdə işgüzar görüşlərdə eşidilə bilər. Onlara bədii əsərlərdə də rast gəlmək olar: ədəbiyyat, qəzet, jurnal, televiziya proqramları. İdiomlar dili onu daha parlaq, rəngli, canlı, emosional və qeyri-rəsmi edir.

İdiom və frazeoloji vahidlər ifadəni əmələ gətirən, mənası yalnız ana dili kimi danışan onu xüsusi öyrənmiş şəxs üçün tam başa düşülən sözlərin birləşməsidir. Hər bir dilin özünə aid deyimləri çoxdur. İngilis dilində dəst ifadələri seriallarda, ədəbiyyatda, cizgi filmlərində, sevimli mahnılarda, xəbərlərdə tapıla bilər. İdiomlara hətta Twitter-də də rastlaşmaq olar hətta adi forumlarda da. İngilis dilli yerlərdə, xüsusən ABŞ və Böyük Britaniyada idiomlar həm rəsmi nitqdə, həm də gündəlik ünsiyyətdə çox istifadə edilir. İngilis dilində müasir ifadələri bilmək sizə təbii söhbətin incə telini yüksək səviyyədə anlamağa saxlamağa, povesti qavramağa bəzi hallarda özünüzü çox savadlı bir insan kimi göstərməyə imkan verir - hər hansı bir mədəniyyətin nümayəndələri kimi britaniyalılar məmnundurlar. başqa ölkələrdən olan insanlar öz mədəniyyətlərini biləndə. Frazeoloji birləşmənin ifadəsi bağlı vacib bir məsləhət: onları sözbəsöz tərcümə etməyə çalışmayın, bu sizi çıxılmaz vəziyyətə salacaq. Əgər bu canlı ünsiyyətdirsə, daha doğru olardı ifadənin mənasının sizə izah edilməsini soruşun və ya İnternetdə onun mənasını tapın. Bir sözə idiomu özünüz "hiss etdikdən" sonra o, əbədi olaraq xatırlanır. Frazeoloji vahidlərin xarakterik xüsusiyyətləri ondan ibarətdir ki mənasını izah etmək və yaxud azərbaycan dilindən başqa dildə bir idiomun ekvivalenti ilə (əgər belə bir analoq ümumiyyətlə mövcuddursa) mənasını göstərməkdən başqa, hərfi tərcümə edilə bilməz. İngilis idiomlarını öyrənmək vacibdir, çünki onlar danışq dilində və yazıda geniş istifadə olunur. İdiomları bilmək ana dilində danışanları daha dərinlən anlamaq olar, dil bacarıqlarınızı təkmilləşdirir və nitqinizi daha təbii və zənginləşdirir.

İngilis dilində idiomatik ifadələr - maraqlı və həmçinin öyrənilməsi çətin bir mövzudur. İngilis idiomları var çox konkretidir və onların ana dilinə hərfi tərcüməsi qeyri-mümkündür, çünki mənasını tam anlaşılmazlığa qədər təhrif edir.

Tələbələr idiomları uğurla öyrənmək üçün bilməlidirlər:

1) idiomlarda sözlərin sırası dəyişmir;

- 2) onlar ana dilini hərfi tərcümə olunmur;
- 3) deyimlər yalnız məcazi mənada işlənir;
- 4) onları ancaq əzbər öyrənmək olar;
- 5) idiomlardan istifadə dildə yüksək biliklərdən xəbər verir, çünki nitqi daha təbii hala gətirirlər.

1. Dillərarası malik olan dil idiomatiklik eyni dillərarası ikiölçülü modelə uyğun gələn müxtəlif dil vahidlərinin struktutu spesifikliyidir. Dillərarası idiomatikliyin olması dil vahidini idiom adlandırmaq üçün əsas ola bilər. Yalnız dildaxili idiomatikliyə vahidləri idiom adlandırılmalıdır.

2. Linqvistik aspektdə idiom dilin semantik cəhətdən ayrılmaz vahidi kimi müəyyənləşdirir; məntiqi aspektdə idiom, nominal mənənin həcmli ("hissələrin dəyərlərinin cəmi") və həqiqi mənə ("hissələrin mənası") arasındakı əlaqənin olduğu dil vahidi təkcə müəyyənləşdirilir və tam məntiqi ekvivalentliyə əsaslanmır. Bu əsasda dildaxili idiomatiklik anlayışı frazeologiyanın özünün həddlərindən kənara çıxma bilər və idiomların statusu təkcə frazeoloji vahidlərə ayrı-ayrılıqda məcazi mənə daşıyan dil üsurları kimi yox, həmçinin başqa-ayrılıqda formalaşmış dilçilik kimi frazeomatizmlərə aid ola bilər. daralmış, genişlənməmiş və ya yerdəyişmiş mənaya malik vahidlər, həmçinin semantik inteqral törəmələr və mürəkkəb sözlər. Bu, linqvistik deyimlərin təsvirinə ardıcıl yanaşmaya imkan yaradır.

3. Müxtəlif tipli idiomların tərkib hissələri müxtəlif linqvistik statusa malikdir. İdiomun tamlıq dərəcəsindən asılı olaraq onun komponentləri ya ikinci dərəcəli mənə ayırıcıları, ya ikinci dərəcəli mənə təsbitçiləri, ya da ikinci dərəcəli nominatorlar funksiyalarını yerinə yetirir; bəzən idiomların komponentləri ikinci dərəcəli indikatorlar və 2-ci dərəcəli mənə təsbitçiləri arasında və ya ikinci dərəcəli təyinedicilərlə ikinci dərəcəli təyinedicilər arasında aralıq mövqe tuta bilər.

4. İdiomlara xas olan xassələri (böyük semantik tutum, böyük semantik dəyişkənlik) strukturunun spesifikliyinə görə onların 1-sıra funksiyaları (analoji, kumulyativ, ezoterik, səciyyəlandırıcı, mnemotexniki, komiks yaratmaq funksiyası), onun üçün qeyri-idiomlar sinfi özünəməxsus xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırılmamış və yaxud daha az dərəcədə uyğunlaşdırılmışdır.

İngilis dilində olan frazeoloji vahidləri necə düzgün qaydada istifadə etmək olar?

Frazeologizmlər ingilis dilində düzgün istifadə etmək üçün onların dəqiq mənasını və istifadə olunduğu konteksti bilmək lazımdır. Məsələn, "buzu sındır" deyimi tanış olmayan şirkətdə söhbətə başlamaq mənasında "buzu əritmək" deməkdir. Anlaşılmazlığın qarşısını almaq üçün deyimləri yalnız uyğun hallarda istifadə edin.

Frazeologizmlər hər hansı 1 leksik sistemin xüsusi bir hissəsidir dil, xalqın müdrikliyini və mədəniyyətini keşikçiləridir. Hər 1 frazeologizm obrazlı-ifadə xarakteri daşıyır və böyük miqdarda məlumat ehtiva edir. Frazeologizmləri orijinal "mikromətnlər" adlandırmaq olar, baş verənlər haqqında müxtəlif məlumatların

mənimsənilməsi. Frazeoloji vahidlər reallıq obyektlərini, habelə nətiqin və onun daxili vəziyyətini qoruyaraq məlumat ötürmək nitq mövzusunə emosional münasibət

Bədii əsərdə frazeoloji vahidlərdən vacib yer tutur ifadəliliyi və gözəlliyi təmin edən üslub vasitələri formaları. Tərcümədə frazeologiyanın təsviri qorunmalıdır - mətn, ifadəsiz, standart və darıxdırıcı çıxır və çətin ki orijinalın tam hüquqlu nümayəndəsi hesab oluna bilər. Dilin frazeoloji fondu özünəməxsusdur, əsasən dilin spesifikliyini və ləzzətini müəyyən edir.

İnsanlar dillərini daha zəngin və rəngarəng etmək üçün, həmçinin deyimlərdən istifadə edirlər məna və ya niyyətin incə nüanslarını çatdırmaq. Deyimlər və idiomatik ifadələr daha dəqiq ola bilər hərfi sözlər, tez-tez az söz işlədirlər, lakin daha çox deyir. Məsələn, ailədə mövcud olan 1 ifadə bunu deməkdən daha qısa və lakonikdir fiziki və ya şəxsiyyət xüsusiyyəti böyük bir ailədə olduqca yaygındır və bir sıra nəsillər üzərində. Frazeoloqlar (frazeoloji ifadə, ibarə) xüsusiyyətidir yalnız verilmiş bir dildə mənası olmayan sabit ifadə var ona aid olan sözləri ayrılıqda götürülmüş mənasıyla ifadə edir. Çünki frazeoloji vahidin (və ya idiomun hərfi tərcümə oluna bilməməsi (mənası itirilir) tərcümə və başa düşməkdə tez-tez çətinliklər yaranır. digər tərəfdən belə frazeoloji vahidlər dilə canlı emosionallıq verir. Çox vaxt idiomların qrammatik mənası normalara uyğun gəlmir müasir dil, lakin qrammatik arxaizmlərdir. Nümunə üçün, iş sahəsi ilə bağlı maraqlı ingilis idiomlarına nəzər salaq. Dil sistemində iş haqqında ingilis deyimləri formallıq, forma şəffaflığı və s. dərəcələri ilə fərqlənən böyük vahidlər qrupudur. Biz aydınlıq üçün üç müxtəlif idiom seçmişik.

The devil finds work for idle hands

Bu idiomu həm iş yerində, həm də evdə eşitmək olar: valideynlər bunu tez-tez uşaqlarına deyirlər. İdiom sözün həqiqi mənaasında “şeytan boş əllərə iş tapır kimi tərcümə olunur. Bir insanın hec bir şey etmədiyi və etmək üçün məhsuldar bir şey tapmalı olduğu vəziyyətlərdə istifadə olunur, əks halda problem yaranacaq

Let's put a pin in it

Təsəvvür edin ki, üzərində çoxlu yapışqan qeydlər olan bir iş bülleten lövhəsi. Bu ingilis idiomunun gəldiyi yer budur. Kimdənsə mövzunu sonradan danışa bilməsi üçün xəyali bülleten lövhəsinə “saxlamağı” xahiş edərkən istifadə olunur. Fərqli mövzuya keçmək və indiki suala daha sonra qayıtmaq istəyirsinizsə, deyə bilərsiniz:

Let's put a pin in it.

İdiomları öyrənmək və tərcümə etmək çətindir çünki məcazi məna həmişə aydın olmur. Bundan savayı, ana dili olmayanlar yalnız idiomatik ifadənin özünü öyrənməməli həmçinin onun istifadə edildiyi mədəni və situasiya kontekstini başa düşməlidirlər. Bu bölmələri bilmək ingilis dilinin nüanslarını anlamaq və effektiv ünsiyyət qurmaq kritik ola bilər.

İngilis deyimlərini mənimsəməyə kömək edəcək bəzi məsləhətlər:

Kontekst: İdiomların kitablar, filmlər və ya söhbətlər kimi kontekstdə necə istifadə olunduğuna diqqət yetirin. Bu, onların mənasını və istifadə nüanslarını daha yaxşı anlamağa köməklik edəcək.

Təcrübə: Gündəlik ünsiyyətdə və yazıda deyimlərdən istifadə edin. Onlardan nə qədər çox istifadə etsəniz, özünüzü bir o qədər rahat hiss edəcəksiniz.

Qruplaşdırma: İdiomları kateqoriyalara ayırın, məsələn, yemək, pul, heyvanlar və s. haqqında idiomlar. Bu, onları yadda saxlamağı asanlaşdıracaq.

Əvvəlcə ünsiyyətin kontekstini və tonunu nəzərdən keçirin. İdiom yaradıcı şəkildə çatdırmağa kömək edən bədii təsvirlərcün istifadə edilə bilər. Buna mısəl olaraq, dostlarla təsadüfi söhbətdə yaxşı məqsədyönlü idiomatik ifadə ləzzət və yumor əlavə edə bilər. Əksinə, işgüzar görüşlər və ya akademik sənədlər kimi rəsmi kontekstlərdə deyimlər həmişə uyğun olmur. Təməşəçilərin deyimlərdən gözləntilərini və məlumatlılığını başa düşmək vacibdir.

Aydınlıq əsasdır: idiomatik ifadələrdən istifadə etsəniz belə, mesajınızın əsas ideyasının aydın və anlaşılan şəkildə çatdırıldığından əmin olun. Mədəni fərqlərdən xəbərdar olun: İdiomlar çox vaxt müəyyən bir mədəniyyət və ya regiona xasdır, onuncün də beynəlxalq auditoriya ilə danışırınsınızsa, seçdiyiniz vahidlərin hamı üçün başa düşülən olmasına əmin olun və ya lazım olduqda aydınlıq gətirin.

İnsanlar öz ana dillərində deyimlərdən asanlıqla istifadə edirlər. Bu vahidlər fikirləri düzgün ifadə etməyə və fikirləri obrazlı şəkildə çatdırmağa köməklik göstərir. Həmçinin, həmin sözləri tərcümə etmək adətən çətindir və xarici dil öyrənərkən çətinliklər yaradır. Elmi tədqiqat işidə biz ingilisdilində olan idiomlara baxacağıq - nümunələr, təriflər, xüsusiyyətlər və s.

Frazeoloji vahid (frazeologizm, frazeoloji növbə) – leksik cəhətdən bölünməz, tərkibinə və quruluşuna görə sabitdir, tam mənalı, bitmiş şəkildə çoxaldılmış ifadə nitq vahidi. Semantik uyğunluq baxımından bir-birindən fərqlənirlər:

1. Frazeoloji bitişmələr (deyimlər). İlə frazeoloji ifadələr inteqral mənası olan hissələrin mütləq semantik uyğunluğu ibarət olan sözlərin mənalarından çıxarılır (çox vaxt köhnəlmiş, arxaik qrammatik formaları saxlayaraq və əsassızdır sintaktik əlaqənin müasir qaydaları). Frazeoloji birləşmələr onların komponentlərinin məcazi mənaları əsasında yaranmışdır ki, bu həmçinin öz növbəsində zaman keçdikcə müasirlik baxımından çox vaxt anlaşılmaz hala gəldi. Beləliklə, frazeoloji birləşmələrdə arasında əlaqə birbaşa və məcazi mənalar, məcazi onlar üçün əsas oldu. Ona görə də frazeoloji birləşmələri başqa dilə çevirmək çətindir. Frazeoloji yapışmaların əlamətləri: nekrotizmlərin olması (sözlər başqa heç 1 yerdə istifadə edilməyən), mövcudluğu arxaizmlər, sintaktik bütövlük, yenidən düzülmənin mümkünsüzlüyü komponentlər, keçilməzlik - başqa sözlərin əlavə edilməsinin mümkünsüzlüyü.

2. Frazeoloji birliklər. Frazeoloji ifadələr, vahid mənası buvə ya digər dərəcədə motivlidir və onlardan ibarət olan sözlərin fərdi mənalara vardır

Frazeoloji birliyi anlamaq üçün qavramaq lazımdır. Frazeologizmlərin 1 hissəsi müasir dil baxımından anlaşılmaz sözlərdir.

Frazeoloji birliklərin xarakterik xüsusiyyətləri: canlı obrazlar və nəticədə paralel üst-üstə düşmə ehtimalı mövcud ibarələr (to throw dust into somebody's eyes, to be narrow in the shoulders); fərdi komponentlərin semantikasının qorunması, bəzi komponentləri başqaları ilə əvəz etməyin mümkünsüzlüyü, emosional ifadəlilik; sinonimə daxil olmaq bacarığı ayrılıqda olan sözlər və frazeoloji əlaqələr.

3. Frazeoloji birləşmələr və frazeologizmlər, o cümlədən sərbəst və frazeoloji cəhətdən əlaqəli sözlər daxildir məna, ümumi məna isə ayrı-ayrı sözlərin mənasından irəli gəlir

Frazeoloji birləşmələrin xarakterik xüsusiyyətləri: qəbul edilməzlik komponentlərdən birinin variantları (a bosom friend — qoynunda dost, a bosom buddy - qoynunda dost), sinonim əvəzetmə imkanı əsas söz (a pitched battle- şiddətli döyüş, a fierce battle-şiddətli döyüş), təriflərin daxil edilməsi komponentlərin yenidən qurulmasının icazəliliyi (a Sisyfean labor- Sizif əsəri, a labor of Sisyphus - Sizif əsəri), komponentlərdən birinin pulsuz istifadəsi və əlaqəli başqasını istifadə etmək (a bosom friend- qoynunda dost: qoynunda deyil düşmən və ya başqası ola bilər)

Ümumiyyətlə, frazeologiyi vahidlərin tərkibində əlavə sözləri qəbul etmir, onlarda mümkün deyil. Alimlər frazeoloji vahidlərin milli fərqləndirici xüsusiyyətinə diqqət çəkmişlər. bilavasitə bu səbəbdən və onları yunan dilindən tərcümədə “xüsusi” mənasını verən “idiom” termini ilə müəyyənləşdirir. İngilis dilində onlara “idiomlar” da deyilir. Əvvəlcə tədqiqatçılar onların tərcüməsinin mümkün olmadığını iddia edirdilər

İnsan zehni fəaliyyəti insan həyatının müxtəlif aspektlərinin təzahürünün mürəkkəb və müxtəlif prosesləri kompleksidir. Bura daxildir idrak prosesləri (hisslər, qavrayışlar, yaddaş, təfəkkür, fantaziya), iradi və emosional, eləcə də müxtəlif şəxsiyyət xüsusiyyətlərinin təzahürləri. frazeologizmlər, hər ikisində şərti reflekslərin təzahürü ilə bağlı əks etdirici proseslər üstünlük təşkil edir. Hər 2 dildə frazeologizmlərin mühim hissəsi metaforaya əsaslanır.

İngilis dili beynəlxalq ünsiyyət dilidir. Onun populyarlığı və öyrənilməsinin aktuallığı get-gedə artır. Xarici dil öyrənərkən bizlər tez-tez mətnləri ingilis dilindən azərbaycan dilinə tərcümə etməkdə çətinlik çəkirik, həmsöhbətin idiomları ehtiva edən nitqini başa düşməkdə çətinlik çəkirik. Məsələn, “We wear more than one hat” ifadəsinin nə demək olduğunu əvvəlcədən bilmədən, onu nitqdə eşitmək və ya yazılı formada görmək və onu hərfi tərcümə etməyə başlasanız, problemə düşə bilərsiniz - “birdən çox papaq geyinmək,” halbuki əslində “birdən çox vəzifə yerinə yetirmək” deməkdir. İngilis idiomlarını bilmək orijinal ingilis mətnlərini oxumaqdan həzz almağa köməklik edir, onlar danışanın dil bilik səviyyəsini aydın şəkildə xarakterizə

edir. İngilis toplu ifadələri təkcə nitqi bəzəmir, həm də çətin cümlələri kiçik ifadələrə (bəzən həttaiki və yaxud üç sözə) endirməyə imkan yaradır. İngilis idiomlarından istifadə edən nitq daha gözəl və ahəngdar olur. İdiom xüsusi bir ifadədir, mənası isə ona aid olan sözlərin mənasıyla uyğun gəlmir. İdiomları hərfi tərcümə etək olmaz. İngilis dilindəki deyimlərin əksəriyyəti bədii ədəbiyyatdan götürülüb. İdiomlar haradan gəlir. Min illik tarixdə ingiliz dili insanların uğurlu, uyğun və gözəl tapdığı çoxlu sayd sözdilinin deyimlərinə çevrildi.

Aparılan tədqiqatlar və əldə edilmiş nəzəri nəticələr linqvistik deyimlərin öyrənilməsində bir sıra gələcək perspektivləri müəyyən edir: dil vahidlərinin mənalarının transpozisiya növlərinin daha ətraflı öyrənilməsi, deyimlərin semantik dəyişkənliyinin təbiətinin tədqiqi, kontekstual mənalar səviyyəsində və mənalar səviyyəsində semantik dəyişkənliyin diferensiallaşdırılması, idiomda geniş struktur-funksional korrelyasiya sisteminin qurulması. Nəzəri nəticələr və material təhlili nümunələri xarici dil deyimlərinə yiyələnmək və xarici dildə düzgün nitq bacarıqlarına yiyələnmək baxımından ingilis dilinin tədrisi metodlarının təkmilləşdirilməsinə faydalı ola bilər.

РЕЗЮМЕ АНГЛИЙСКИЕ ИДИОМЫ, ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ И ИХ РОЛЬ В РЕЧИ

Устной язык, пожалуй, один из самых многочисленных существующих языков, в котором широко используются идиоматические выражения. Можете использовать фразы или идиомы на иностранном языке, например, на родном, и можете использовать их последовательно. В его структуре большое место занимают идиомы. Его можно услышать в их повседневных разговорах, дискуссиях и деловых делах. Их также можно встретить в художественных произведениях: литературе, газетах, журналах, телепрограммах. Язык идиом делает его более ярким, красочным, живым, эмоциональным и неформальным.

Идиомы и фразеологизмы – это сочетания слов, образующие выражение, смысл которого полностью понятен только человеку, изучившему его как носитель языка. В каждом языке есть свои идиомы. Устойчивые фразы на английском языке можно встретить в сериалах, литературе, мультфильмах, любимых песнях, новостях.

Ключевые слова: Идиомы, фразеологизмы, литературе, иностранный язык, перевод.

ARZU NAZAROVA

SUMMARY
ENGLISH IDIOMS, PHRASEOLOGICAL
UNITS AND THEIR ROLE IN SPEECH

Oral language is probably one of the most numerous languages in existence, which widely uses idiomatic expressions. You can use phrases or idioms in a foreign language, for example, in your native language, and you can use them consistently. Idioms occupy a large place in its structure. It can be heard in their everyday conversations, discussions and business affairs. They can also be found in works of art: literature, newspapers, magazines, TV programs. The language of idioms makes it more vivid, colorful, lively, emotional and informal.

Idioms and phraseological units are combinations of words that form an expression, the meaning of which is fully understood only by a person who has studied it as a native speaker. Each language has its own idioms. Set phrases in English can be found in TV series, literature, cartoons, favorite songs, news.

Key words: Idioms, phraseological units, literature, foreign language, translation.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка– М., 1956
2. Баранов А.Н., Добровольский Д.О. Идиоматичность и идиомы // Языкознание, 1996, №5
3. Смит Л. Фразеология английского языка– М. 1959
4. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка- М., 1996
5. Nattinger J.R.A Lexical phrase grammar for ESL// TESOL Quarterly. 1980 V12 N.3

Rəyçi: dosent Aygün Əliyeva